

**VARIABLELE ECONOMICE
CA O PREMIZĂ A SECURITĂȚII DEMOGRAFICE
ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

GALINA SAVELIEVA, dr., INCE

This paper presents an evaluation of demographic security depending on the evolution of economic indicators in the territorial aspect, is reflected problems in this area there are wide territory and security threats in both population level and at the territory level country. The main goal – is to identify opportunities for improvement of policies pursued in socio-economic and demographic security of the country. After the results of the research were developed recommendations on the possibility of preventing threats demographic and socio-economic development continues. These recommendations will serve as a basis for developing and promoting those policies by government and drafting laws and regulations in the field.

Key words: *Socio-economic assessment, economic indicators, public policy, demographic security.*

Această lucrare prezintă o evaluare a securității demografice în funcție de evoluția indicatorilor economici în profil teritorial, se reflectă probleme din acest domeniu care există în teritoriul și de securitate cu mari amenințări atât la nivel populației, cât și la nivel de țară, teritoriu. Scopul principal este de a identifica oportunitățile de îmbunătățire a politicilor, promovate în domeniul securității socio-economice și demografice. După rezultatele cercetării au fost elaborate recomandări privind posibilitatea de a preveni amenințările dezvoltării demografice și socio-economice continue. Aceste recomandări vor servi ca bază pentru dezvoltarea și promovarea acestor politici de către guvern și elaborarea legilor și reglementărilor în domeniu.

Cuvinte cheie: *evaluare socio-economică, indicatori economici, politici publice, securitate demografică.*

JEL Classification: J1, J11, I32, J28

Introducere. Securitatea demografică este o parte importantă a securității naționale a Republicii Moldova și, în acest context, evaluarea impactului politicilor demo-socio-economice asupra acesteia este o sarcină importantă. În acest context a fost elaborat modelul Indicatorului Integral Teritorial de Securitate Demografică (IITSD) reiese din analiza profundă a situației demo-socio-economice, bazându-se pe faptul, că criza demografică constituie o amenințare latentă pentru dezvoltarea stabilă și atât în profil teritorial, cât și total pe Republica Moldova. Având în vedere necesitatea elaborării politicilor demo-socio-economice pentru înfruntarea amenințărilor posibile și asigurării securității demografice, au fost evidențiate și determinate 6 blocuri de indicatori, care caracterizează politicile respective și au fost luate ca bază pentru determinarea IITSD, dintre care fiecare bloc conține un anumit set de indicatori, care în cea mai mare măsură reflectă situația în domeniu. Pentru fiecare bloc separat se efectuează evaluarea semnificației indicatorilor și aranjarea respectivă a teritoriilor.

Conținutul de bază. Indicatorii economici sunt importanți deoarece determină dezvoltarea socio-economică a teritoriului respectiv, stabilind semnificația acestor indicatori în asigurarea securității demografice la nivel de 25% [4]. Datele utilizate au fost prelucrate sub formă relativă, în baza statisticii oficiale sau interministeriale publicate oficial. Având în vedere schimbarea metodologiei de calculare, inclusiv în ariile de observație, începând cu anul 2011, unii indicatori au fost înlocuiți prin indicatori noi și, din acest motiv, rezultatele calculării pentru anii 2011-2012 sunt incomparabile cu anii precedenți.

Analizând situația economică teritorială, în primul rând, este necesar de menționat unele tendințe principale de dezvoltare economică a Republicii Moldova în ultimii ani. Astfel, în pofida crizei economice mondiale, care a influențat asupra economiei și, în anul 2009 PIB-ul s-a micșorat față de anul 2008 cu 6% (în preuri comparabile). Având creșterea anuală în anii 2010-2011, în anul 2012, de asemenea, PIB-ul a fost în diminuare față de anul 2011 cu 0,8% (în preuri comparabile) în legătură cu faptul, că unele țări din zona Euro au avut dificultăți economico-financiare, ceea ce a influențat și asupra modificării structurii PIB, precum și impact negativ al condițiilor meteorologice extrem de nefavorabile. Volumul producției industriale, de asemenea, nu a evidențiat o tendință stabilă și a fost în scădere în anii 2009 și 2012, diminuarea volumului producției industriale în anul 2012 a fost de 98,1% față de anul 2011, ceea ce a fost condiționat de influența unor modificări privind cererea la unele categorii de mrfuri de producție autohton

atât pe pia a intern , cât i extern , i de stagnarea în sectorul construc iilor. Situa ia în sectorul agrar, de asemenea, se caracterizeaz prin diminuarea volumului produc iei agrare, dintre care cele mai semnificative – în anii 2007 (-23,1% sau 76,9% fa de anul 2006 în pre uri comparabile) i 2012 (-22,4% fa de anul 2011 în pre uri comparabile, cu sc derea produc iei vegetale cu 32,6% i produc iei animaliere cu 1,1%), cauza principal fiind condi iile climaterice nefavorabile.

Investi iile în capitalul fix au fost în descre tere în anul 2009 – 66,5% fa de anul 2008 – i în anul 2012, de asemenea, activitatea investi ional a fost pasiv – 95,8% fa de anul 2011; în structura investi iilor în capitalul fix, ponderea major a fost de inut de procurarea ma inilor, utilajului i mijloacelor de transport, aceste investi ii în anul 2012 fiind în descre tere cu 0,9%, comparativ cu anul precedent.

Reie ind din situa ia economic a rii, în aspect teritorial, situa ia în domeniu a fost neuniform . Indicatorii economici, fiind parte integrant a modelului de securitate demografic [3], au fost reflecta i prin Indicatorul Integral Teritorial Economic de Securitate Demografic (în continuare IITESD), ceea ce se observ din clasamentul raioanelor, prezentat în tabelul 1.

Tabelul 1. Clasamentul raioanelor potrivit IITESD

Denumirea raioanelor	Rangul atribuit				Denumirea raioanelor	Rangul atribuit			
	2008	2010	2011	2012		2008	2010	2011	2012
DUBASARI	7	5	9	1	CALARA I	19	19	16	19
TARACLIA	30	27	5	2	RÎ CANI	23	24	20	20
OLD NE TI	2	1	4	3	EDINE	22	31	31	21
OCNI A	11	12	8	4	CANTEMIR	3	2	19	22
F LE TI	4	6	6	5	DROCHIA	20	29	24	23
TELENE TI	1	3	1	6	HÎNCE TI	14	15	30	24
BRICENI	16	21	10	7	SÎNGEREI	12	11	22	25
ORHEI	29	28	7	8	UTAG	28	33	27	26
TEFAN VOD	13	8	12	9	NISPORENI	10	4	26	27
REZINA	17	7	3	10	STR ENI	18	18	28	28
GLODENI	21	13	11	11	CIMISLIA	24	26	25	29
BASARABEASCA	15	10	13	12	CAHUL	31	32	32	30
UNGHENI	32	20	14	13	SOROCA	25	25	17	31
CRIOLENI	9	16	15	14	ANENII NOI	33	30	29	32
FLORE TI	8	17	18	15	IALOVENI	27	23	33	33
DONDU ENI	5	14	2	16	MUN. B L I	34	34	34	34
LEOVA	6	9	23	17	MUN. CHI IN U	35	35	35	35
C U ENI	26	22	21	18	* 1 – cea mai proast i 35 – cea mai bun situa ie				

Sursa: Elaborat de autor în baza calculelor cerc. t. M. Vremi .

Analiza clasamentului teritoriilor demonstreaz , c în anul 2012, comparativ cu anul 2011, esen ial s-a schimbat rangul atribuit în 5 raioane: Dub sari, Edine , Hânce ti, Leova i Ocni a (respectiv, rangul s-a mic orat fa de anul precedent cu 8, 10, 6, 6 i 4), iar în raioanele Taraclia, Briceni, Flore ti, tefan Vod i C u eni, rangul atribuit a sc zut cu 3 pozi ii fa de anul precedent. Rangul a r mas neschimbat în 4 raioane (Glodeni, Râ cani, Str eni i Ialoveni) i municipiile Chi in u i B l i. În restul raioanelor se men ine schimbarea rangurilor atribuite în anul 2012, comparativ cu anul precedent, inclusiv în 11 raioane (sau 31,4% din totalul raioanelor) rangul atribuit s-a majorat fa de anul 2011.

Totodat , este evident faptul c în anul 2010, fa de anul 2008, 15 raioane sau 42,8% din totalul acestora i-au pierdut rangul atribuit comparativ cu anul 2008, având tendin a de diminuare a acestora, inclusiv Ungheni, Rezina, Glodeni, Nisporeni, tefan Vod i Basarabeasca (cu 12, 10, 13, 6, 5 i 5 pozi ii mai pu ine), iar în alte 9 raioane aceast sc dere variaza de la 4 pân la 1 pozi ii. Totodat , 14 raioane i-au îmbun t it situa ia în domeniul securit ii demografice, inclusiv s-a majorat i rangul atribuit: în anul 2010, în 4 raioane (Flore ti, Dondu eni, Edine i Drochia) rangul s-a majorat cu 9 pozi ii fa de anul 2008, în raionul Criuleni – respectiv, cu 7 pozi ii, în Briceni i UTAG – cu 5 pozi ii, iar în alte raioane, aceast m rime variaza în limitele 1-3 pozi ii.

Analiza mai profund a cauzelor de mic orare a rangurilor atribuite se observ mai vizibil din situa ia creat în anul 2012 în 5 raioane, în care au fost înregistrate cele mai esen iale schimb ri, inclusiv Dub sari, Leova, Edine , Hânce ti i Ocni a.

Tabelul 2. Clasamentul unor raioane a Republicii Moldova pe anii 2011-2012, potrivit indicatorilor economici de influență ca componente ale IITSD

	DUB SARI		LEOVA		EDINE		HÎNCE TI		OCNI A	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
IITSD total	9	1	23	17	31	21	30	24	8	4
Denumirea domeniului din care fac parte indicatorii respectivi (blocuri)										
Investiții în capital fix în construcția de locuințe, pe cap de locuitor, în lei	9	2	26	20	31	21	30	24	7	3
Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate populației, în %	34	4	7	18	20	26	31	17	27	30
Investiții în capital fix, pe cap de locuitor, în lei	2	2	4	3	27	23	25	22	14	5
Apa livrată populației, pe cap de locuitor, în mii m ³	22	21	15	17	13	13	9	9	6	4

Sursa: Elaborat de autor în baza calculelor IITSD, efectuate de cerc. t. M. Vremi.

Analizând datele din Tabelul 2 și Anexa 1, se observă, cea mai mare influență asupra schimbării rangului atribuit unui sau altui raion aparține investițiilor în capital fix și în construcția de locuințe și indicelui volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate populației, iar indicatorul privind apa livrată populației a influențat asupra situației menționate în măsură mai mică. Analiza mai detaliată a situației create pe raion demonstrează următoarele.

În raionul *Dub sari*, asupra diminuării rangului atribuit au influențat reducerea în anul 2012, comparativ cu anul 2011, a indicelui volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestate populației (în preuri comparabile) cu 5,6 p.p. și a investițiilor în construcția de locuințe, calculate pe cap de locuitor, de peste 12 ori. În raion a scăzut esențial volumul investițiilor din bugetul local: dacă în anul 2011 ponderea finanțării din bugetul local a constituit 18,1%, atunci în anul 2012 această pondere s-a micșorat cu 8,2 p.p. În același timp, s-a redus cu 10,8 p.p. în structura investițiilor în active materiale pe termen lung ponderea celor destinate pentru utilaje, mașini și mijloace de transport, concomitent s-a majorat cu 1,2 p.p. ponderea investițiilor destinate clădirilor și edificiilor. În anul 2012 nu a fost înregistrată darea în folosință a caselor de locuit.

Apa livrată populației pe cap de locuitor, practic, a rămas la nivelul anului 2011 (5,4 mii m³), concomitent fiind la nivel mai mic decât media pe țară (14,6 mii m³) și pe unele raioane, iar acest fapt a contribuit la diminuarea rangului atribuit cu o poziție.

Analizând indicatorii economici este necesar de reflectat și un fapt important legat de activitatea industriei. Astfel, indicele producției industriale, în anul 2012, față de anul 2011 (în preuri comparabile), a constituit numai 26,2% (în anul 2011 acest indice a fost 102,1%), ceea ce a manifestat influență negativă asupra nivelului de ocupare (în anul 2012, comparativ cu anul 2011, numărul mediu al salariilor în industrie a scăzut și a constituit 42,7% din numărul salariilor din anul precedent, indicele productivității muncii a fost în anul 2012 numai 61,4%), precum și indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de comerț amănuntul a constituit 94,9%, comparativ cu anul 2011. Toate acestea au influențat atât asupra înțiririi nivelului de trai al populației, cât și a situației privind securitatea demografică a raionului menționat.

Rangul atribuit raionului *Leova* în anul 2012 s-a redus cu 6 poziții, comparativ cu anul 2011. Cauzele acestei situații au fost similare altor raioane sau micșorarea investițiilor, inclusiv și în construcția locuințelor și producției industriale. În anul 2012, comparativ cu anul 2011, indicele producției industriale (în preuri comparabile) a constituit numai 80,2% (în anul 2011 acest indice a fost 138%). Totodată acest fapt nu a contribuit la micșorarea numărului salariilor din industrie. Dimpotrivă, în anul 2012 față de anul 2011, numărul mediu al salariilor în industrie s-a majorat de 1,7 ori. În același timp indicele productivității muncii a scăzut și a constituit în anul 2012 numai 47% față de anul precedent. De asemenea, a fost în scădere comparativ cu anul precedent volumul investițiilor pe cap de locuitor, inclusiv și cele destinate construcției locuințelor (rangul a scăzut cu 6 poziții, iar pe investiții în capital fix, respectiv, cu o poziție). Analiza în domeniu arată, că volumul investițiilor în active materiale pe termen lung în anul 2012 s-a redus cu 14 milioane de lei, comparativ cu anul precedent (în preuri curente), în care ponderea finanțării din bugetul de stat, respectiv, s-a majorat cu 2,9 p.p. și din bugetul local, respectiv, s-a majorat cu 6,1 p.p. În structura investițiilor în active materiale pe termen lung s-a majorat ponderea investițiilor în utilaje, mașini și mijloace

de transport cu 19,3 p.p. Totodat , în anul 2012, fa de anul precedent, s-a redus darea în folosin a caselor de locuit de circa 3 ori. Construc ia locuin elor în raion a fost efectuat în anii 2011-2012 de c tre beneficiari individuali.

Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de comer cu am nuntul (în pre uri comparabile) a fost în descrescere i în anul 2012 a constituit 99,2% fa de anul precedent, iar indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de pia prestate popula iei a constituit 101,9%. Totodat , a crescut volumul apei livrate popula iei pe cap de locuitor cu 18,9%.

Asupra reducerii rangului atribuit raionului *Edine* în anul 2012 fa de anul precedent cu 10 pozi ii, de asemenea, a influen at indicatorul privind investi iile, în special, în construc ia locuin elor. Analiza investi iilor în active materiale pe termen lung pe surse de finan are arat , c în anul 2012 a sc zut ponderea finan rii din bugetul local: dac în anul 2012 ponderea surselor financiare din bugetul de stat s-a majorat pân la 3%, în acela i timp, ponderea finan rii a fost numai 0,5% sau s-a redus esen ial. Totodat , s-a observat i mic orarea în anul 2012 a ponderii investi iilor destinate pozi iei utilaje, ma ini i mijloace de transport (-3,3 p.p.). Ponderea investi iilor orientate spre cl diri de locuit, în anul 2012, constituia cu 4,3 p.p. mai pu in decât în anul precedent. Concomitent, în anul 2012 s-a majorat darea în folosin a caselor de locuit cu 10,8%, precum i ponderea beneficiarii individuali – cu 15,3 p.p. Analiza indicatorilor privind investi iile în active materiale pe termen lung pe cap de locuitor arat , c acest indicator a sc zut cu 0,29 mii lei, iar în construc ia de locuin e – cu 103,65 lei.

În anul 2012, rangul atribuit raionului *Hâncesti* s-a mic orat cu 6 pozi ii. O asemenea situa ie se explic prin înr ut irea indicatorilor în domeniului investi iilor, inclusiv a investi iilor în construc ia locuin elor (rangul s-a redus cu 6 pozi ii) i a investi iilor în capital fix (rangul s-a redus cu 3 pozi ii). Dup Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de pia prestate popula iei rangul s-a redus cu 14 pozi ii.

În anul 2012 s-a majorat esen ial ponderea investi iilor din bugetul de stat (cu 11,45 p.p.), în acela i timp a sc zut (cu 3 p.p.) ponderea investi iilor finan ate din bugetul local. De asemenea, s-a mic orat comparativ cu anul 2011 ponderea investi iilor în utilaje, ma ini i mijloace de transport (-2,1 p.p.). Ponderea investi iilor orientate spre cl diri de locuit în anul 2012 a fost cu 2,0 p.p. mai mic . Totodat , darea în folosin a caselor de locuit s-a majorat cu 23,2% i în anul 2012, ca i în anul 2011, beneficiarii individuali constituiau 100%. Investi iile în active materiale pe termen lung pe cap de locuitor au fost în descrescere (cu 0,12 mii lei), respectiv, în construc ia de locuin e a variat de la 169,13 pân la 116,14 lei.

Indicele produc ieii industriale fa de anul precedent (în pre uri comparabile) a constituit în anul 2012, fa de anul precedent, 79,8%. Totodat , este necesar de men ionat faptul, c paralel cu acestea, s-a mic orat num rul mediu al salariilor în industrie – 95,9% fa de anul precedent, precum i indicele productivit ii muncii – 83,2%. În total pe raion, în anul 2012, efectivul salariilor s-a mic orat cu 2,2%, inclusiv în agricultur , economia vânatului, silvicultur i piscicultur – cu 17,2%. În acela i timp, a avut loc mic orarea Indicelui volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de comer cu am nuntul pân la 93,1%.

În anul 2012, rangul atribuit raionului *Ocnia* s-a redus cu 4 pozi ii, comparativ cu anul 2011. Cauze principale ce au contribuit la aceasta au fost indicatorii ce reflect investi iile în construc ia de locuin e (rangul a sc zut cu 4 pozi ii), investi iile în capital fix (rangul a sc zut cu 9 pozi ii), precum i apa livrat popula iei pe cap de locuitor (rangul a sc zut cu 2 pozi ii).

Sc derea cea mai mare în anul 2012 a rangului atribuit a fost înregistrat la investi ii în capital fix (cu 9 pozi ii). Din analiz reiese c investi iile în active materiale pe termen lung pe cap de locuitor au fost în descrescere în anul 2012 fa de anul 2011 cu 0,36 mii lei, iar investi iile în construc ia de locuin e pe cap de locuitor a diminuat de 3,5 ori. În anul 2012 s-a majorat, fa de anul 2011, ponderea investi iilor din bugetul de stat – cu 6,9 p.p. i cu 1,2 p.p. – ponderea investi iilor finan ate din bugetul local. De asemenea, s-a mic orat esen ial i ponderea investi iilor destinate pozi iei utilaje, ma ini i mijloace de transport (cu -24,6 p.p.) i ponderea investi iilor orientate spre cl diri de locuit (s-a redus cu 0,3 p.p.). S-a mic orat cu 37,5% darea în folosin a caselor de locuit.

Analiza altor indicatori ce caracterizeaz domeniul economic arat , c indicele produc ieii industriale în 2012 a constituit 90,4%, comparativ cu anul 2011. Num rul mediu al salariilor în industrie constituia 83%, comparativ cu anul 2011. În acela i timp, în anul 2012, num rul salariilor s-a redus cu 18,1%, inclusiv în agricultur , economia vânatului, silvicultur i piscicultur (cu 13,5%), construc ii (cu 37,4%), comer ul cu ridicata i cu am nuntul, repararea auto, moto, a bunurilor casnice i personale (cu 8,5%),

în vîmânt (cu 62,6%) etc. Numărul întreprinderilor raportate s-a redus numai pentru anul 2012 – cu 13,8%.

Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de comerț cu amănuntul s-a redus în anul 2012 și a constituit 78,7% față de anul precedent.

Asupra reducerii rangului atribuit în domeniul economic a influențat și indicatorul referitor la apă livrată populației (rangul s-a redus cu 2 poziții). Astfel, livrarea apei în anul 2012 față de anul precedent s-a micșorat cu 12,7%, respectiv s-a observat și micșorarea livrării apei pe cap de locuitor cu 13%. Livrarea apei populației în anul 2012 a înregistrat scădere, practic, până la nivelul de livrare al anului 2008 (a.2008 – 113,8 mii m³, a.2012 – 111,3 mii m³). Acest indicator ocupă penultimul loc din aria raioanelor din zona Nord: livrarea apei pe cap de locuitor în mediu pe zona Nord în anul 2012 a constituit 5,7 mii m³. În raionul Dondueni acest indicator a fost cel mai mic (1,6 mii m³), iar în restul raioanelor variația lui a fost de la 2,2 până la 5,2 mii m³. Totodată, este necesar de menționat și faptul, că în raionul Ocniștea, în localitățile rurale lipsesc sistemele de alimentare cu apă funcționale (această situație se menține încă într-un raion din zona nordică – raionul Soroca – și raionul Boldinești din zona Centru, iar alte raioane din această zonă au de înțeles sisteme funcționale în localitățile rurale în anul 2012).

Totodată, este necesar de menționat, că schimbarea rangurilor în anul 2012 din cauza climatului investițional nu a fost esențială (Flești, Briceni, Ștefan Vodă, Ungheni, Criuleni etc.), dar îmbunătățirea acestuia a contribuit și la sporirea unor ranguri (Rezina, Dondueni, Cărlăți, Cantemir, Sângerei, Cimișlia și Anenii Noi). Dintre cauzele cu referință la domeniul economic este necesar de menționat și cele legate de activitatea de producție. Unii indicatori specifici ce reflectă activitatea sectorului real al economiei în unele raioane analizate mai sus sunt elucidate în Anexa 2. În același timp, este necesar de menționat, că mun. Chișinău, mun. Bălți și raionul Ialoveni prezintă rangurile cele mai înalte pe parcursul anilor 2008, 2010-2012, necitând la schimbările ce aveau loc atât în economia reală, cât și în domeniul metodologic de evidență statistică.

Concluzii. Reieșind din analiza evoluției indicatorilor economici, se observă că în anul 2012, practic, 48,6% din raioane au schimbat rangul, cotând diminuarea acestuia, din motivul înrăutățirii situației în domeniu. Cauza principală a fost legată de înrăutățirea climatului investițional, care a fost apreciat ca destul de pasiv (în anul 2012, **investițiile din cadrul tuturor formelor de proprietate în active materiale direcționate pentru dezvoltarea economiei naționale au fost în** descreștere cu 4,2% față de anul precedent (în preuri comparabile), inclusiv investițiile în utilaje, mașini și mijloace de transport, de asemenea, au fost în descreștere cu 0,9% față de anul 2011, este evident faptul stagnării sectorului construcțiilor).

Asemenea situație s-a creat și în construcția locuințelor (în anul 2012 din contul tuturor surselor de finanțare darea în folosință caselor de locuit a fost în descreștere cu 17,3% față de anul 2011), în activitatea de producere (în total pe RM în anul 2012, indicele producției industriale, comparativ cu anul 2011, a constituit 98,1%, din motivul modificării cererii la unele produse atât pe piața internă, cât și externă, iar situația în domeniul producției agricole, produse de toate categoriile de gospodărie, a fost caracterizat prin faptul că, în anul 2012, aceasta a constituit numai 77,7% din valoarea anului precedent) din cauza condițiilor climatice nefavorabile și în sfera comerțului (**volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul** a scăzut în anul 2012 cu 0,5% (în preuri comparabile) față de anul precedent). Toate acestea au influențat asupra ocupării forței de muncă, indicatorilor sociali și, în special, veniturilor provenite din muncă și asupra situației privind securitatea demografică în raioanele respective (Anexa 3). Astfel, diminuarea rangurilor integrale la blocul indicatorilor economici a fost unul din motivele, care au influențat asupra micșorării IITSD a raioanelor Taraclia, Briceni (apăstrat cel mai prost nivel de securitate demografică – 1, atât în anul 2011, cât și în anul 2012), Ocniștea, Boldinești, Dubăsari, Basarabeasca, Ștefan Vodă, Râncani, Căușeni, Drochia, Leova, Hâncești, Criuleni, UTAG).

Situația economică pe care este rezultat de situația raioanelor și, prin urmare, îmbunătățirea indicatorilor economici ai raioanelor va contribui la dezvoltarea socio-economică a republicii și, ca rezultat, la sporirea nivelului de asigurare a securității demografice a țării.

Anexa 1

**Structura investi iilor în active materiale pe termen lung pe surse de finan are
i pe tipuri de mijloace pe anii 2011-2012**

	DUB SARI		LEOVA		EDINE		HÎNCE TI		OCNI A	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Investi ii în active materiale pe termen lung pe surse de finan are, în % fa de total										
Total investi ii, din care:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Bugetul de stat	23,03	54,9	11,5	14,4	2,3	3,0	5,95	17,4	2,9	9,8
Bugetele unit ilor administrativ-teritoriale	18,1	9,89	25,7	31,8	1,4	0,5	23,4	20,4	5,6	6,8
Structura investi iilor în active materiale pe termen lung pe tipuri de mijloace fixe, în % fa de total										
Total, din care:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Cl diri de locuit	1,6	0,0	16,6	10,5	8,0	3,7	8,5	6,5	0,73	0,43
Cl diri (exceptând de locuit) i edificii	10,9	12,1	14,7	14,6	10,0	10,8	22,1	24,7	7,2	22,2
Utilaje, ma ini i mijloace de transport	35,5	24,7	25,5	44,8	65,3	61,98	43,6	41,5	64,6	40,0
Altele	51,97	62,6	43,2	30,1	16,7	23,5	25,76	27,5	27,47	37,37
Structura tehnologic a investi iilor în active materiale pe termen lung, în % fa de total										
Total, din care:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Lucr ri de construc ii-montaj	58,9	73,6	70,1	46,8	28,5	33,6	50,9	54,2	27,6	42,3
Utilaje, ma ini	31,9	21,4	20,6	26,2	58,7	57,2	27,5	28,6	60,8	31,5
Mijloace de transport	3,6	2,7	4,8	18,6	6,6	4,9	16,1	12,9	3,8	8,5
Altele	5,6	2,3	4,5	8,4	6,2	4,3	5,5	4,3	7,8	17,7
Darea în folosin a caselor de locuit										
Darea în folosin a caselor de locuit mil m2 de suprafa total	0,3	0,0	7,4	2,5	3,7	4,1	5,6	6,9	0,8	0,5
- din care beneficiari individuali	0,3	0,0	7,4	2,5	1,6	2,4	5,6	6,9	0,8	0,5
Diferen a (+, -)					+15,3 p.p.					

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice, www.statistica.md.

Anexa 2

Evoluția unor indicatori specifici ai domeniului economic

	DUB SARI		LEOVA		EDINE		HÎNCE TI		OCNI A	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2011	2012
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de comerț cu amănuntul, %	92,7	94,9	98,7	99,2	116,8	92,7	101,4	93,1	104,7	78,7
Indicele volumului cifrei de afaceri la întreprinderile cu genul principal de activitate de servicii de piață prestare populației, %	107,3	94,4	91,1	101,9	97,1	104,4	100,9	101,5	99,2	106,2
Numărul de întreprinderi raportate	176	174	110	139	281	271	613	642	246	212
Venituri din vânzări, mil. lei	237,1	176	285,2	293	2041,7	2155,8	1921,6	1784,7	650,6	623,4
Profit (+), pierdere (-) până la impozitare, mil. lei	10,9	-16,2	14	1	190,7	-65,8	67	9,1	43,6	-8,6
Indicele producției industriale față de anul precedent, % (prețuri comparabile)	102,1	26,2	138	80,2	85,5	138,4	131,0	79,8	122,7	90,4
Numărul mediu de salariați, pers.	2029	1702	1936	2159	5949	5946	6271	6352	3208	2939
Investiții în active materiale pe termen lung (în prețuri curente, mii lei) pe un locuitor	0,86	0,52	0,92	0,66	2,17	1,89	1,97	1,85	1,37	1,01
Investiții în construcția de locuințe pe cap de locuitor, lei	14,20	1,13	154,56	69,22	174,12	70,47	169,13	116,14	12,51	3,59

Sursa: Elaborat în baza datelor statistice BNS, www.statistica.md.

Anexa 3

Caracteristica clasamentului raioanelor în Republica Moldova pe anii 2008, 2010-2012, conform Indicatorului Integral Teritorial de Securitate Demografic (IITSD) i Indicatorului Integral Teritorial Economic de Securitate Demografic (IITESD)

Denumirea raioanelor	IITSD		IITESD		Denumirea raioanelor	IITSD		IITESD	
	2011	2012	2011	2012		2011	2012	2011	2012
DUB SARI	9	7	9	1	C L RA I	11	11	16	19
TARACLIA	8	2	5	2	RÎ CANI	14	15	20	20
SOLD NE TI	2	6	4	3	EDINE	25	23	31	21
OCNI A	7	5	8	4	CANTEMIR	16	17	19	22
F LE TI	5	3	6	5	DROCHIA	20	19	24	23
TELENE TI	6	8	1	6	HÎNCE TI	27	25	30	24
BRICENI	1	1	10	7	SÎNGEREI	10	14	22	25
ORHEI	21	24	7	8	UTAG	31	30	27	26
TEFAN VOD	15	12	12	9	NISPORENI	22	20	26	27
REZINA	12	13	3	10	STR ENI	28	27	28	28
GLODENI	3	4	11	11	CIMI LIA	13	16	25	29
BASARABEASCA	17	10	13	12	CAHUL	33	33	32	30
UNGHENI	26	28	14	13	SOROCA	19	29	17	31
CRIULENI	30	26	15	14	ANENII NOI	32	32	29	32
FLORE TI	18	22	18	15	IALOVENI	29	31	33	33
DONDU ENI	4	9	2	16	MUN. B L I	34	34	34	34
LEOVA	23	21	23	17	MUN. CHI IN U	35	35	35	35
C U ENI	24	18	21	18	* 1 – cea mai proast i 35 – cea mai bun situa ie				

Sursa: Elaborat de autor în baza calculelor cerc. t. M. Vremi .

Referin e bibliografice

1. SAVELIEVA, G. *Evaluarea situa iei demografice în Republica Moldova i determinarea m rimilor admisibile a indicatorilor principali ai securit ii demografice*: raport tiin ific. Institutul de Economie, Finan e i Statistic . Chi in u, 2009. 347 p.
2. SAVELIEVA, G. *Determinarea metodelor i modelelor de m surare multidimensional a impactului îmb trînirii demografice asupra diferitor tipuri de variabile economice i sociale. Etapa 2. Evaluarea impactului fenomenului îmb trînirii asupra variabilelor sociale*: raport tiin ific. Institutul de Economie, Finan e i Statistic . Chi in u, 2012. 280 p.
3. SAVELIEVA, G. *Determinarea metodelor i modelelor de m surare multidimensional a impactului îmb trînirii demografice asupra diferitor tipuri de variabile economice i sociale. Etapa 3. Evaluarea impactului fenomenului îmb trînirii asupra cre terii economice prin men inerea pie ei for ei de munc competitive*: raport tiin ific. Institutul de Economie, Finan e i Statistic . Chi in u, 2013. 269 p.
4. SAVELIEVA, G., TARAGAN, R., TOMCEAC, A., COTELNIC, V., ZAHAROV, S. *Evaluarea nivelului de securitate demografic în Republica Moldova*: ghid metodic. Institutului de Economie, Finan e i Statistic . Chi in u: Complexul Editorial al IEFS, 2013. 163 p. ISBN 078-9975-4381-6-2.
5. SAVELIEVA, G., TARAGAN, R., TOMCEAC, A. Aspectul teritorial al securit ii demografice în Republica Moldova. In: I. TALAB , C.I. ALECU, T. P DURARU, G. TACU. Rolul Euroregiunilor în dezvoltarea durabil în contextul crizei mondiale. Exemplu: Euroregiunea Siret-Prut-Nistru: conferin a tiin ific interna ional , 21 iunie 2013. Edi ia a IX-a. Institutul de Cercet ri Economice i Sociale "Gh. Zane". Ia i: Ed. Tehnopress, 2013, vol. XVII, pp. 101-108. ISBN 978-973-702-913-3.
6. Biroul Na ional de Statistic al Republicii Moldova [accesat 31 martie 2014]. Disponibil: <http://www.statistica.md/>

Recomandat spre publicare: 15.03.2014